

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

Statens pensjonskasse

Tidl. ref.

Vår ref.
2014/00518-44/FD V 3/THBA

Dato

07 NOV 2014

PRESISERENDE TOLKNINGSNOTAT

1. Innledning

Forskrift 22. desember 2009 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (forskriften) gjelder for militært personell som har tjenestegjort i internasjonal operasjon i perioden 1. januar 1978 og frem til og med 31. desember 2009.

Formålet med kompensasjonsordningen er å gi økonomisk kompensasjon til tilsatt eller tidligere tilsatt militært personell som har pådratt seg en psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon.

Ved innføringen av den særskilte kompensasjonsordningen i 2010 ble erstatningsbeløpet fastsatt til inntil 35 ganger folketrygdens grunnbeløp (G). Ved forskriftsendring i 2012 ble ordningen utvidet, slik at personer som omfattes av forskriften, og som oppfyller visse vilkår, kan få kompensasjon med inntil 65 G.

Det er Statens pensjonskasse (SPK) som behandler alle krav etter ordningen, og notatet er ment å virke klargjørende for deres saksbehandling. Vedtak fra SPK kan klages inn for en særskilt opprettet klagenemnd.¹ Nemnda er administrativt underlagt Forsvarsdepartementet (FD), men er uavhengig hva gjelder behandlingen av enkeltsaker. Notatet forutsettes også anvendt av klagenemnda.

---

¹ Forskrift 24. juni 2011 nr. 651 om klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner

2. Vilkår for kompensasjon etter 35 G-ordningen

Vilkårene for kompensasjon fremgår av forskriften § 3. Forskriften stiller ikke krav om økonomisk tap. Dersom en person som omfattes av forskriften har pådratt seg varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon, og den psykiske skaden har medført en varig ervervsmessig uførhet, har personen krav på kompensasjon etter ordningen. Ved 100 % varig ervervsmessig uførhet ytes kompensasjon tilsvarende 35 G, jf. forskriften § 4. Ved lavere ervervsmessig uførhet reduseres kompensasjonen tilsvarende.

Årsakssammenheng er det sentrale vilkåret for kompensasjon etter forskriften, og det må her påvises at tjenesten er en nødvendig betingelse for den aktuelle psykiske belastningsskaden. Etter forskriften § 3 annet ledd gjelder de alminnelige krav til årsakssammenheng. Det må være sannsynlighetsovervekt for at tjenesten i en internasjonal operasjon er årsak til den psykiske belastningsskaden. Det er tilstrekkelig at det sannsynliggjøres en årsakssammenheng med tjenesten som sådan, det kreves ikke at skaden skyldes en bestemt enkelthendelse. Fastlegging av årsakssammenheng forutsetter at det er fremlagt en spesialisterklæring, utarbeidet i samsvar med mandat fra Forsvarsdepartementet. Det er viktig med beskrivelser foretatt av fagfolk for å få klarlagt en relevant tilstand, eksempelvis akuttsymptomer og brosymptomer etter en traumatiserende hendelse. Hvilken vekt erklæringen får i bevisvurderingen vil avhenge av en nærmere vurdering av spesialisterklæringen, herunder hvilket faktisk grunnlag erklæringen bygger på.

Vurderingen av bevis er svært sentral ved fastsettelse av om kravet til årsakssammenheng er oppfylt. Ved innføringen av ordningen ble det antatt at det for personell som tjenestegjorde i internasjonale operasjoner på sytti-, åtti- og tidlig nittitallet ville være vanskelige å skaffe tidsnær dokumentasjon som kunne underbygge at personens plager skyldtes en tjeneste over tyve år tilbake i tid. I tolkningsnotat fra FD av 22. november 2010 gis det anvisning på at det skal foretas en lempeligere vurdering av krav til bevis etter 35 G-ordningen. Tolkingsanvisningen ble gjort av hensyn til den særlige bevissituasjon som ble antatt å foreligge i flere av sakene.

Tolkingsanvisningen knytter seg altså til vurderingen av bevis som ligger langt tilbake i tid. For eksempel skal mangel på tidsnære bevis for slike eldre forhold, ikke i seg selv føre til avslag på et kompensasjonskrav. I flere saker ser man at det har gått svært mange år før det foreligger nedtegnelser om psykiske belastningsskader. Ved anvendelsen av en lempeligere bevisvurdering vil skadelidtes forklaring, sammenholdt med det øvrige bevisbildet, i slike tilfeller kunne gi grunnlag for kompensasjon. Det forutsettes naturligvis at det ikke foreligger holdepunkter for at den psykiske belastningsskaden skyldes andre forhold enn tjenesten i internasjonal operasjon.

Tolkingsanvisningen rekker derfor ikke lenger enn forutsetningene for den. Hvis det foreligger tidsnære bevis som gir en forsvarlig bevisbedømmelse av årsaken til personellets plager, er man derfor utenfor området for tolkingsanvisningen, og her

gjelder de alminnelige regler om bevis. Tilsvarende gjelder ved vurderingen av nye bevis som sannsynliggjør at personell uansett ville fått sine plager eller uansett falt ut av arbeidslivet.

De nærmere krav til årsakssammenheng utledes av alminnelig erstatningsrett. Erstatningsretten bygger på betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil tjenesten være årsak til den psykiske belastningsskaden skadelidte lider av, dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er den skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng. Årsakskravet mellom en handling og en skade er vanligvis oppfylt dersom skaden ikke ville ha skjedd om handlingen tenkes bort. Handlingen er da en nødvendig betingelse for at skaden inntreffer.

3. Etablering av en todelt ordning

Ved forskrift 18. juni 2012 nr. 647 om endring i forskriften ble den særskilte kompensasjonsordningen utvidet, slik at også veteraner som omfattes av forskriften og som oppfyller vilkårene etter forsvarspersonelloven § 12 b, kan få kompensasjon etter ordningen med inntil 65 G. Forskriften gir nå anvisning på en todelt ordning, der veteraner kan søke om kompensasjon med inntil 35 G eller inntil 65 G.

Innføringen av kompensasjon med inntil 65 G bygget på den klare forutsetningen at de to grunnlagene for å søke om kompensasjon skulle praktiseres forskjellig. Dette fremgår direkte av Prop. 1 S (2011–2012) s. 64:

«Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2012 kan etablere en todelt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i utenlandsoperasjoner i perioden 1978–2009. Todelingen innebærer at skadelidte kan få utbetalt 65G ved 100 prosent ervervsmessig uførhet ved psykiske belastningsskader, dersom de samme beviskrav og bevistema som gjelder etter det lovfestede objektive ansvaret i forsvarspersonelloven § 12b er oppfylt. I tillegg videreføres den opprinnelige kompensasjonsordningen med 35G ved 100 prosent ervervsmessig uførhet med de lempeligere vilkår som gjelder i dag.»

Stortinget sluttet seg til regjeringens forslag og stortinget vedtok forslaget uendret, jf. behandlingen av Innst. 7 S (2011-2012) og Stortingets vedtak 245 av 13. desember 2011 (kompensasjonsordningen). Regjeringens fullmakt til å innføre en 65 G-ordning for disse personene bygget derfor på en klar forutsetning fra Stortinget om å videreføre 35 G-ordningen med et lempeligere beviskrav.

4. Vilkår for kompensasjon etter 65 G-ordningen

Personer som oppfyller vilkårene for kompensasjon etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning § 4, og som i tillegg oppfyller vilkårene etter det lovfestede objektive ansvaret i forsvarspersonelloven § 12 b, har krav på kompensasjon med inntil 65 G etter forskriften del II (§§ 4a og 4b).

Forsvarspersonelloven § 12 b første ledd har følgende ordlyd:

Staten skal uavhengig av skyld erstatte tap påført sivilt eller militært personell på grunn av skade eller sykdom oppstått som følge av tjeneste i en internasjonal operasjon, herunder psykiske belastningsskader.

Etter forsvarspersonelloven § 12 b er det de alminnelige krav til bevis som gjelder, og det skal derfor foretas en strengere vurdering av bevis i disse sakene enn i saker etter 35 G-ordningen.

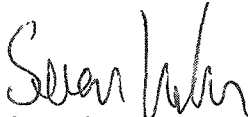
Det er prinsippet om fri bevisbedømmelse som gjelder. Det oppstilles ikke noen begrensninger i hvilke bevis som kan fremlegges, men også ved 65 G-ordningen er det et krav om innhenting av spesialisterklæring. Vekten av bevisene vil imidlertid kunne variere.

Nedtegnelser foretatt i tid nært opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges vil være av stor betydning for bevisvurderingen. Kvaliteten av bevis (vitneutsagn, partsutsagn mv.) kan bli svekket ettersom tiden går. Det vil ofte være mindre grunn til å legge vekt på nye opplysninger som er gitt etter at erstatningssaken er oppstått, spesielt hvis opplysningene er gitt av parten selv eller av vitner med binding til parten. Slike nye opplysninger kan være gitt til SPK, spesialisten som skal avgi erklæring i saken eller til nemnden. I denne sammenheng er det grunn til å minne om forskjellen mellom 35 G-ordningen og 65 G-ordningen. Etter førstnevnte ordning kan det legges til grunn en lempeligere vurdering av krav til bevis i den enkelte sak. Som nevnt kan kravet til årsakssammenheng være oppfylt etter 35 G-ordningen selv om det er fravær av bevis som i tid ligger tett opptil de hendelsene som har påført en psykisk skade, mens det kun rent unntaksvis vil være tilfellet etter 65 G-ordningen.

For øvrig stiller ingen av kompensasjonsordningene krav om at veteranene skal være utsatt for spesielle påkjenninger eller krav om en konkret diagnose. PTSD anses som den mest utbredte diagnosen for veteraner med en psykisk belastningsskade etter tjeneste i internasjonale operasjoner. Det avgjørende etter forskriften er imidlertid om man har fått en psykisk belastningsskade som sådan.

Med hilsen

Kjersti C. Klæboe (e.f.)
ekspedisjonssjef

Severin Vikanes
avdelingsdirektør